

Semavi dinlerde Örtü/Hicab Ali Muhammedi Aşenani

İnsanı ve varlıksal boyutlarını yakından tanıma konusu, günümüzde de büyük bir istekle sürdürülen çok geniş ve kapsamlı bir konudur. Biyoloji, psikoloji, sosyoloji ve tarih gibi çok farklı ilim dallarının her biri özel bir bakış açısıyla insanı mikroskop altına almış, çok yeni ve değerli buluşlar yapmışlardır. Ama bütün bunlara rağmen insan hakkında araştırmaları sürdürülen bir çok sorular vardır.

Dr. Alexis Carrel Haklı olarak ve bu kompleks nüansı itiraf etmiş olmak için insan hakkındaki kitabını "Meçhul İnsan" diye adlandırmıştır. Meşhur İngiliz bilgini L. Aubrey de şöyle diyor: "Neden uzaklara gidelim ki? Henüz kendimizi bile tanıyamıyoruz, ne olduğumuzu bilemiyoruz! Tabiat ile var olan ilişkilerimiz hakkında gerçek bir bilgiye sahip değiliz."¹

Bu yüzden bilim her ne kadar ilerlese ilerlesin bir o kadar da insan hakkındaki acizliğinin farkına varmaktadır. Bu yüzden insanı ve mutluluk yolunu tanımak için alemlerin rabbinin ve insanın gerçek yaratıcısının dergahına yönelmeli, vahiy ekolünün bakış açısıyla insanı yeniden tanımalı ve vahyin hidayet öğretilerini hayatımızın baş ödevi edinmeliyiz.

Yaratılış ve yasama sistemlerinin uyumu

İnsan ve evrenin yaratıcısı tarafından Peygamber aracılığı ile insana sunulan vahiy ekolünün hüküm ve emirleri insanın farklı boyutlarını göz önünde bulundurarak onun doğal ve yaratısal ihtiyaçlarına cevap vermiş ve neticede insanın gelişimsel süreciyle uyumluluk içinde bulunmuştur. Ayrıca insani değerlerin yücelmesi boyutunda da en bilgin bir kılavuz, hatta insanın farklı boyutlarını en iyi ortaya çıkaran ve yön veren bir yol gösterici olmuştur.

Başka bir tabirle insanı varlık aleminin efendisi ve yaratılışın şaheseri karar kılan Allah insanın içsel kabiliyetlerinin tomurcuklanması için de insani değerlerin yücelmesi ve gelişimi cihetinde bir takım

---

¹ L. Aubrey, Mutluluk Peşinde, s. 33

kanunlar ve yasalar yasamış, bunu elçileri vasıtasıyla insanlara bildirmiştir. İşte bütün bu emir ve yasaların tümünü biz “din” diye tanımlamaktayız.

Evrenin ve bu evrenin bir parçası olan insanın “O’ndan” ve “O’na” diye tabir edebileceğimiz nesnelîği göz önünde bulundurulduğu takdirde açık bir dille söylenebilir ki insanın saadet ve mutluluğunu sadece ve sadece bu ilahi öğretiler ve kanunlar temin edebilir. Şehit Mutahhari bu konuda şöyle demektedir: “Evrenin “O’ndan” (inna lillah) ve “O’na” (inna ileyhi raciun) diye ifade edebileceğimiz iki nesnelîği vardır. Evrendeki varlıklar da uyumlu bir sistem içinde bir yöne ve bir merkeze doğru bir gelişim seyri içindedir. Hiçbir varlığın yaratılışı abes, gereksiz ve hedefsiz değildir. İnsan bütün varlıklar arasında çok özel bir yücelik ve azamete sahiptir. İnsanın çok özel bir görevi ve mesajı vardır. Bu yüzden de insan kendini ve içinde yaşadığı toplumu geliştirmek ve terbiye etmek sorumluluğunu taşımaktadır. Evren adeta insanın okuludur ve Allah her insana doğru niyeti ve çabası esasınca ödül verecektir.”¹

Başka bir yerde ise şöyle demektedir: “Allah insanı sadece kendisine tapsın, emirlerini kabul etsin diye yaratmıştır. O halde insanın görevi sadece Allah’ın emirlerine itaat etmektir.”²

O halde dini hükümler hiç şüphesiz fitri/yaratışsal tabiat ile uyum içindedir. Fitri tabiat ve dini emirler arasındaki bu uyum ve yakın ilişki iki yönlü mütakabil bir ilişki türüdür. Yani bir taraftan fitri yol gösterimler insanı vahiy ekolünün hüküm ve emirlerine uymaya çağırmakta ve diğer yandan da dini hükümler bizleri fitri yol gösterimlere tabi olmaya davet etmektedir.

Bu gerçek çok açık ve hissedilir bir gerçektir. Zira insan bir yönden kendinde maneviyata yönelik ve Allah’a ve emirlerine oranla derin bir aşk duymakta ve öte yandan da Kur’an bizzat bizlere şöyle buyurmaktadır: **“Hakka yönelerek kendini Allah’ın**

---

¹ Şehid Mutahhari, Cihanbini-i Tevhidi, s. 22

² Bu konuda, **“Cinleri ve insanları sadece bana ibadet etsinler diye yarattım.”** ayetini de şahit olarak göstermiştir. Şehit Mutahhari, “İnsan der Kur’an”, s. 12

insanlara yaratılıŖta verdiği dine ver. Zira Allah'ın yaratılıŖında deđiŖme yoktur; iŖte dosdoğru din budur, fakat insanların çoğu bilmezler. ”¹

Gördüğünüz gibi bu ayet-i Ŗerife de hanif ve sağlam din, Allah'ın herkesin varlığında karar kıldığı genel ve fitri yol gösterimler ile uyum içindedir. Hatta bu ayette bu ikisi eŖit olarak tanımlanmıŖtır.

Kur'an-ı Kerim'in bu öğretisi esasınca hak dini batıl ve sapık ekollerden ayırmada en önemli ölçülerden biri de hüküm ve emirlerinin insanların içindeki fitri sesiyle uyum içinde olmasıdır. İŖte bu yüzden diyoruz ki fitratın bu deruni sesinin kökeni, uyulduğu takdirde insanı kurtuluŖa sevk eden, yüz çevrildiği takdirde ise insanın hüsrana uğramasına neden olan ilahi ilhamlardır. Kur'an-ı Kerim bu konuda da Ŗöyle buyurmaktadır: **“KiŖiye ve onu Ŗekillendirene, sonra da ona iyilik ve kötülük kabiliyeti verene And olsun ki, kendini tezkiye eden kurtuluŖa ermiŖtir. Kendini fenalıklara gömen kimse de ziyana uğramıŖtır. ”²**

Yukarıdaki ayet-i Ŗerifede fitratın deruni ilhamları esasınca nefsi tezkiye etmenin insanın kurtuluŖuna sebep olacağı, bunu görmezlikten gelmenin ise insanın hüsrana neden olacağı açık bir Ŗekilde beyan edilmiŖtir.

BaŖka bir ayette ise ilahi sınırları çiğnemenin insanın hüsrana uğrama nedeni olduğu ifade edilmiŖtir.

“Bunlar, Allah'ın sınırlarıdır. Allah'ın sınırlarını kim aŖarsa, Ŗüphesiz, kendine yazık etmiŖ olur. ”³

Yukarıdaki iki ayete dikkat edildiğinde fitrat ve ilahi emirler arasındaki dayanıŖma ve irtibat açık bir Ŗekilde ortaya çıkmakta ve insana fitrat veya ilahi sınırlara tabi olunduğunda kurtuluŖa ereceği, fitri yönelimler ile ilahi sınırları görmezlikten geldiği takdirde ise hüsrana uğrayacağı hatırlatılmaktadır.

---

¹ Rum Suresi, 30. ayet

² Ŗems Suresi, 7-10. ayetler

³ Talak suresi, 1. ayet

Ayrıca Peygamberlerin amaç ve metotlarından biri de bu fitri hususları hatırlatmak olmuştur. Allah-u Teala defalarca Peygamber'i (s.a.v) bu görevini yerine getirmeye çağırmıştır. Örneğin Allah şöyle buyurmuştur: **“Sen öğüt ver! Esasen sen sadece bir öğütçüsün.”**¹

Hakeza: **“Öğüt ver; doğrusu öğüt İman edenlere fayda verir.”**²

Kur'an-ı Kerim sadece Peygamberlerin değil, bütün ilahi ayetlerin görevinin akıl ve iman sahibi kimseler için hatırlatma olduğunu bildirmektedir. Söylenmesi gerekir ki “zikir” ve “tezekkür” (hatırlama ve hatırlatma) kelimesinin türevleri Kur'an'daki ayet-i şerifelerde üç yüze yakın yerde zikir edilmiştir. Bunca tekrar da zikir ve tezekkürün (hatırlama ve hatırlatmanın) önemini gözler önüne sermektedir.

İşte kadının örtünme emri de akıl fitratının kalp fitratı gibi kadınları kendisine davet eden çok önemli bir husustur.

Fizyologlar ve psikologlar ilgili alanda cinsel ahlakın, özellikle de utanma duygusu ve örtünün kökeni hususunda uzun uzadıya tartışmış, bir çok gerçekleri tespit etmeye çalışmıştır. Haya ve örtünün fitri kökenini inkar eden batılı bilginlere cevap olarak dışı hayvanlardaki utanma duygusunun tümüyle iç güdüsel ve doğal olduğunu kabul edip, kadınların utanma ve iffet duygusunun başka nedenlere bağlanmasına ve bunun sonradan kazanılmış veya zorla kabullendirilmiş bir husus olduğuna inanmanın mümkün olmadığı hatırlatılmıştır. Dolayısıyla söylemek gerekir ki kadının örtünme duygusu da kalp veya akıl fitratından kaynaklanmaktadır.

İki yönlü delil

Örtünmenin fitri bir iş olduğu ve ilahi hükümler ile fitri hükümlerin uyumlu bulunduğu gerçeğinden şu neticeleri almak mümkündür: Semavi dinler kadın için örtüyü

---

¹ Gaşiye suresi, 21. ayet

² Zariyat suresi, 55. ayet

farz ve gerekli kabul etmiş, insanlık toplumunu örtünmeye davet etmiştir. Zira:

1-Örtünme duygusu doğal olarak kadınların fitratında mevcuttur.

2-İlahi dinlerin emir ve hükümleri, insanın fitratı ile uyumlu olarak onanmıştır.

O halde tüm ilahi dinlerde kadının örtünmesi farz kabul edilmiştir.

Görüldüğü gibi bu delil de, örtünün fitri oluşundan hareket etmiş ve şer'i farz oluşu da tümel olarak algılanmıştır. Ama bu delili tersinden almak da mümkündür. Yani ilahi dinlerde örtünün şer'i açıdan farz oluşundan, bunun fitri bir duygu olduğunu algılamak da olasıdır. Başka bir tabirle semavi dinlerdeki meşruiyeti, örtünün fitri delili olarak kabul etmek ve şöyle demek mümkündür:

1-Bütün semavi dinler Allah tarafından kadının örtünmesini farz kabul etmiştir.

2-İlahi dinlerin emir ve hükümleri insanın fitratıyla uyumlu olarak onanmıştır.

O halde buradan da anlaşıldığı üzere Allah örtünme duygusunu kadının fitratında karar kılmıştır.

Bu önemli ve temel nükte esasınca söylemek gerekir ki kanun sürekli olarak insan fitratıyla uyum içinde olmalıdır. Zira içgüdüsel ihtiyaçlar, fitri zevkler ve doğal yaratılışlar göz önünde bulundurulmadan yasanan kanunlar, her ne kadar yüksek bir makamdan, her ne kadar şiddetli ve korkutucu bir tonla ifade edilmiş olsa da süreklilik içinde olmayacaktır. ¹ Her ne kadar bir müddet yaygınlaşsa da sonunda toplumdan silinip gidecektir. Dolayısıyla vahiy ekolleri örtünmenin farz olduğunu ifade ediyorsa bu, o hususun insan fitratına aykırı olmadığının, hatta insani zevk ve tabiat ile uyum içinde bulunduğunun en açık delilidir.

Zerdüş, Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam dinine göre kadınların örtülmesi farzdır. Bu konuda dini mukaddes kitaplar, dini hüküm ve yasalar ve bu ilahi din mensuplarının pratik, siret, merasim ve adabı da en büyük şahit konumundadır.

---

¹ Filozofların tabiriyle tabiata aykırı ve determinist uygulamalar asla kalıcı olamaz.

Bu konuya bir çok düşünürler de işaret etmiştir. Bu konuda sadece bir örnek olarak Allame Nakdi'nin "*Caygah-i zen nezd-i ümmetha-i kablez İslam*" adlı kitabından şu alıntıyı yapmakla yetiniyoruz: "İslam'dan önce yaşayan İran Mecusileri (Zerdüştler), Brahmanlar, Budistler, Yahudiler, Hıristiyanlar ve Araplar arasında kadınların örtünmesi yaygın bir adet haline gelmişti.

İranlı kadınların bazısı örtülü, bazısı ise örtüsüz idi. Elbette o zamanlar kadına büyük baskılar yapılıyor ve bütün hayatını dört duvar arasında geçirmesi isteniyordu. Brahmanlar arasında ise özel bir örtü şekli vardı. Kadının evinden çıkmaya ve dinlerinin kendisine belirttiği yabancıları tanımaya hakkı yoktu. Budistler arasında da örtü aynı şekilde idi. Günümüzde de Hintliler arasında bunun kalıntıları göze çarpmaktadır. Yahudiler hususunda ise Tevrat'a bir çok yerde örtünün farz olduğu belirtilmiştir. Örneğin "Tekvin seferi", 24. Bab, 64. Ayet; 13. Bab, 38 ve 65. ayetler; 3. Bab 14 ve 47. ayetlere bakabilirsiniz.

Hıristiyanlık hakkında ise kadınlar hakkında, "Akıllı, evinde oturan, iffetli ve işe itaat eden kimseler olmalıdır." diyen Timoteus'a, Pavlus'un söylediği sözlerden de ilk başta Hıristiyanlıkta da örtünme farz olduğu anlaşılmaktadır. Araplarda ise bazı erkekler kadınlarını örtünmeye, diğer bazıları ise süslenmeye teşvik ediyordu. Ama Arapça şiirlerden de anlaşıldığı üzere Aristokrat sınıf nezdinde kadınların örtünmesi yaygın bir adet idi.

Bütün bunlardan anlaşıldığı üzere her ne kadar sadece bazı Arap kadınları örtünmüş olsa da örtü, İslam daha gelmeden önce de Araplar arasında yaygındı. ¹

Buradan da anlaşıldığı üzere örtünme bütün semavi dinlerde var idi. İleride Hıristiyanlık ve Yahudilikte örtünmeyi ayrıca ele alacağız.

Dinlerin mensuplarının pratik uygulaması

¹ A.g.e., Allame Nakdi, s. 24-25

Bir ümmetin örf, adet, gelenek, adap ve tek kelime ile sireti, onların kültürel boyutlarını göstermektedir. Zamanla bir takım adet ve gelenekler her ne kadar değişse veya terk edilse de tarihi kökeni ilk dönemlerden kalma bir takım uygulamalara ulaşıldığı takdirde bu vesileyle büyük ölçüde onun kültürel ve dinsel köklerini de elde etmek ve delil makamında şahit olarak göstermek mümkündür.

Bu bölümde ilk önce siretin ne olduğunu öğrenmeye çalışacak, sonra siretin delil olup olmadığını açıklayacağız. Zira ileride örtü hususunda dinlerin mensuplarının pratik uygulamaları ve siretleri bir delil olarak sunulacaktır.

Usul-i Fıkıh (fıkıh metodolojisi) alimleri pratik sireti şöyle tanımlamaktadırlar: “Şeriata uyan veya akıl sahibi kimselerin bir işi yapma veya terk etme hususundaki sürekli adetleri ve pratik uygulamaları siret olarak adlandırılmaktadır. Siret iki kısımdır:

1-Akıl sahiplerinin sireti ki bunda bütün akıl sahipleri bir işi yapma veya terk etme hususunda ittifak etmişlerdir.

2-Müteşerria (şeriata uyanların) sireti ki bunda da bir dinin mensupları sürekli olarak bir işi yapma veya yapmama hususunda uyumlu hareket etmişlerdir.

Bu Usul alimleri siretin delil olduğu hususunda ise şöyle demişlerdir:

Müteşerria'nın (şeriata uyanların) bir işi yapma veya terk etme hususundaki sireti gerçekte bir tür icma ve hatta icmanın en önemlisidir. Zira siret, alim veya alim olmayan herkesin sergilediği ameli bir icmadır. Oysa fetvadaki icmalar sadece alimler tarafından beyan edilen sözlü icmadır.

“Peygamber (s.a.v) veya Ehl-i Beyt İmamları (a. s) döneminde bizzat kendilerinin de amel ederek teyit ettiği bir siretin varlığı hakkında ilim sahibi olunursa şüphesiz o siret kesin bir delil kabul edilmelidir.” sözü icma gibi tek başına o hükmün delili olarak gösterilmelidir. ”¹

---

¹ Muhammed Rıza el-Muzaffer, Usul'ul Fıkıh, c. 2, s. 171-174

Bu esas üzere örneğin Müslümanların pratik sireti bizzat Peygamber (s.a.v) ve Ehl-i Beyt İmamları nezdinde de sergilenmek şartıyla o siretin İslam dinindeki meşruiyetini göstermektedir.

Bu konuya Üstad Haşeminejad'ın "el-Meretu Reyhanetun" adlı kitabından şu alıntıyı yaparak son veriyoruz: "Örtü (hicap) üç kısımdır:

1-Korku örtüsü (başkalarından korkarak örtünmek)

2-Taklide dayalı örtü (anne veya nineleri taklit ederek giyilen örtü)

3-İman örtüsü

Komşular veya çevrenin baskısıyla giyilen örtü, korkunun yok oluşuyla da ortadan kalkmaktadır.

Taklide dayalı örtü ise taklit ettiği kimsenin ortadan gitmesiyle, örneğin anne ve nine veya başkalarının olmayışıyla sona ermektedir.

İman örtüsü ise her zaman bakidir ve asla yok olmaz. ¹

Şimdi de Yahudilik ve Hıristiyanlıkta hicabın varlığını ele alıp incelemeye çalışacağız. Böylece ilahi dinlerin sadece fert ve toplumdaki olumlu etkileri sebebiyle örtüyü yasadıkları açıkça anlaşılmalı olsun. Zira ilahi din mensuplarının hiç birisi örtüyü korkudan veya birilerini taklit ederek tercih etmiş değildir. Aksine iman ve inanç ile örtünmeye sarılmışlardır ve bu yüzden de asla iman örtüsünü terk edecek değildir.

---

¹ Haşiminejad, el-Meretu Reyhanetun, s. 126

Yahudilikte Örtünme

Yahudilikte örtünün farz oluşu ve Yahudi kadınlarının örtünmesi, hakikati arayan ve dini/tarihi metinleri araştıran herkesin kolayca görebileceği kadar açık ve ortadadır. Hatta herkes az bir araştırma ile Yahudi toplumunun örtünme hakkındaki titizliğini ve bu hükmün dini köklerini kolayca algılayabilir.

Eğer henüz de bazı Yahudi kadınlarının tam örtüye riayet ettikleri ve başörtüsü kullandıklarını görüyorsan bu Yahudi toplumundaki örtü hükmünün önemini göstermektedir. Will Durant Yahudi toplumunun örtü hakkındaki titizliği hakkında şöyle demektedir: "Yahudi toplumunun katı ve kaba tutumu sahip oldukları aşırı yaşam gücünden kaynaklanıyordu. Yahudilerin uzlete çekilmesinin sebebi ise sakınganlıklarıydı. Onlar sertliğe ve kargaşalığa meyilli bir toplumdur. Bu hassasiyetleri de hiç şüphesiz yakın doğuda büyük bir hazineyi yadigar bırakmalarına sebep olmuştur."¹

Üstat el-Gaffar ise "İslam'dan önce örtü" başlığı altında şöyle demektedir. Eskiden beri antik doğu topluluklarında örtü yaygın bir adet idi ve bugüne kadar da devam etmiştir. Semavi dinlerde örtünün farzlığı tartışılmaz bir gerçektir. Eski Ahid Tevrat'ta hicab hakkında bir çok ayetler vardır. Hz. Mesih de Yeni Ahid İncil'i getirdiğinde bunu onaylamıştır. Tevrat ve İncil'de yer alan bir çok ayet o dönemdeki kadınların örtündüğünü göstermektedir. Yabancı erkeklerin kendilerini görmemesi için bir örtüye büründüklerini bildirmektedir."²

Mukaddes Tevrat Kitabı'nda örtü

---

¹ a.g.e, c.1 s. 595

² Abdurresul Abdulhasan el-Gaffar, el-Meret'ul Muasıra, 3. baskı s. 40

Şüphesiz Yahudi kadınlarının tarihin çeşitli dönemlerinde riayet ettikleri örtü olayının köklerini, onların dini metinlerinde aramak gerekir. Zira tarih boyunca devam eden ve tahriften uzak kalan dini hükümler bizlere mukaddes dini kitaplarda örtünün önemle emredildiğini göstermektedir.

Yahudilerin mukaddes kitabı Tevrat birçok yerde açık veya örtülü bir şekilde kadının örtünmesi ve benzeri konuları önemle tekit etmiş bazı ayetlerde çarşaf ve yüzü örten peçe gibi tabirleri kullanmıştır. Bu tabirlerin kullanılması da o dönemdeki Yahudi kadınlarının örtünmesinin niteliğini göstermektedir.

Şimdi bunlardan bazısına kısaca bir işaret edelim:

Yabancı erkek karşısında tam örtünmek

Tekvin Seferinde şöyle okumaktayız: “”Ve Rebeka gözlerini kaldırıp İshak’ı görünce deveden indi ve köleye şöyle dedi: “Bizi karşılamak için tarlada yürüyen bu adam kimdir?” Ve köle, “Efendimdir” dedi. Ve Rebeka peçesini alıp örtündü.”¹

Kadın ve erkeğin birbirine benzememesi gerektiği

Bu konuda da Tevrat’ta şöyle yer almıştır: “Kadının üzerinde erkek esvabı olmayacak ve erkek kadın esvabı giymeyecek; çünkü bu şeyleri yapan herkes Allah’ın, Rabb’in mekruhudur.”²

Kadın ve kızların süslenip işve yapması karşısında azabın inişi

Bu konuda Tevrat’ta şöyle okumaktayız: “Ve Rab dedi: Madem ki Sion kızları kibirlidir ve boyunlarını ileri uzatarak göz edip yürüyorlar, gezerken kırıtarak gidiyorlar ve ayaklarının halkalarını çingırdatıyorlar, bundan ötürü Rab Sion kızlarının tepesini kel

¹ Tekvin Seferi , 24. bab, 64 ve 65. ayetler. İran Yahudilerinin dini önderi Haham Orwell Davudi, Yahudi şeriatında örtünün farz oluşunun delilinin bu ayetler olduğunu ifade etmektedir.

² Tevrat, Tesniye Seferi, 22. bab, 5. ayet

ile vuracak ve Rab onların gizli yerlerini açacak. Ayak halkalarının güzelliğini, ve fileleri, ve mehçeleri, küpeleri, ve bilezikleri, ve peçeleri, alın çatkılarını, ve ayak zincirlerini, ve bel kemerlerini ve hoş koku şişelerini, ve muskaları, ve yüzükleri, ve burun halkalarını, ve bayram esvaplarını, ve örtüleri, ve şalları, ve keseleri, el aynalarını, ve gömlekleri, ve baş sargılarını, ve atkıları Rab o gün kaldırıp atacak ve vaki olacak ki hoş koku yerine pis koku ve bel kemeri yerine ip, ve saç lülesi yerine saçsız baş, ve süslü esvap yerine çuldan gömlek, güzellik yerine dağlanmak olacak. Erkeklerin kılıçla ve yiğitlerin cenkte düşecekler ve Sionun kapıları ah çekip yas tutacaklar ve kimsesiz kalıp toprakta oturacak.”¹

Aldatıcı ve yabancı kadınlardan sakınma

“Süleyman Nebi meselleri” kitabında şöyle yer almıştır: “Oğlum, babanın emrini koru ve ananın öğrettiğini bırakma; onları daima kendi yüreğin üzerine bağla, onları boynuna tak. Yürüdüğün zaman sana yol gösterecek, yattığın zaman üzerine bekçilik edecek ve uyandığın zaman seninle söyleşecek. Çünkü seni kadından, ecnebi kadının yaltaklanan dilinden korumak için emir bir çırağdır ve şeriat nurdur; ve terbiye azarlamaları hayat yoludur. Onun güzelliğine yüreğinden arzu çekme ve seni kirpikleri ile yakalamasın. Çünkü fahişenin yüzünden insan bir parça ekmeğe muhtaç olur ve zina eden kadın değerli canı avlar.”²

Başka bir yerde ise şöyle yer almıştır: “Oğlum, sözlerimi tut, ve emirlerimi yanında sakla. Emirlerimi tut ve yaşa; ve öğrettiğimi gözünün bebeği gibi koru. Onları parmaklarına bağla; onları yüreğinin levhası üzerine yaz. Kendini yabancı kadından, sözler ile yaltaklanan ecnebi kadından kurtarmak için, hikmete: sen kardeşimsin, de; ve anlayışı akraba diye çağır. Çünkü evimin

¹ Tevrat, İşıya Nebi Kitabı 3. bab 16-26. ayetler

² Tevrat, Nebi Süleyman’ın Meselleri kitabı, 6. bab, 20-26. ayetler.

penceresinde, kafesimden baktım; anlayışı eksiksiz bir genci bön adamlar arasında gördüm, gençler arasında fark ettim. Alaca karanlıkta, günün akşamında, gece ortası onda, karanlıkta, o kadının köşesine yakın sokaktan geçiyordu ve onun evinin yolunda yürüyordu. ”¹

Dokunmaktan nehyetmek (yasaklamak)

Tevrat'ta Rut Kitabında Moab diyarından Naomi ile dönen Moab kızı hakkında şöyle demektedir: “Ve Boaz Rut'a dedi: İşitiyor musun kızım? Başak devşirmek için başka tarlaya gitme ve buradan da ayrılma, ve burada bizim kızlarla beraber kal. Gözlerin orakçıların biçtikleri tarlada olsun ve onların ardınca yürü; sana ilişmesinler diye uşaklara emrettim ya; susadığın zaman da kaplara git ve uşakların çektikleri sudan iç. ”²

Yahudi kadınlarının örtünme sınırı ve niteliği

Tevrat açık bir şekilde çarşaf ve kadınların yüzünü örttükleri peçeden söz etmektedir. Bu da o dönemdeki Yahudi kadınlarının örtünme niteliğini göstermektedir: nitekim Tevrat kitabında şöyle yer almıştır:

“Ve dedi: üzerimde olan örtüyü getir ve onu tut; ve kadın onu tuttu; ve altı ölçek arpa ölçüp kadına yükletti; ve şehre gitti. ”³

Yahuda gelinleri hakkında ise şöyle okumaktayız:

Ve üzerinden dulluk esvabını çıkardı, peçesiyle örtündü ve Timnat yolu üzerinde olan Enaim kapısında sarınıp oturdu; çünkü Şela'nın büyüüp kendisinin ona karı olarak verilmediğini gördü. ”⁴

Nebi İşaya Kitabında ise şöyle yer almıştır: Ey sen ere varmamış Babil kızı, aşağı inde toprakta otur; ey Kildaniler kızı, taht yok, yere otur; çünkü sana nazik ve nazlı demeyecekler. İki değirmen taşı al da un

¹ Tevrat, Nebi Süleyman Meselleri kitabı 7. bab, 1-9. ayetler.

² Tevrat, Ruk Kitabı, 2. bab, 8-9. ayetler.

³ A.g.e. 3. bab, 15. ayet

⁴ Tevrat, Tekvin Seferi, 38. bab, 14-15. ayetler

öğüt; peçeni aç, eteği kaldır, baldırı aç, ırmaklardan geç. Çıplaklığın açılacak, evet ayıbın görülecek, ben öç alacağım ve kimseyi esirgemeyeceğim.”¹

Süleyman’ın “Neşideler Neşidesi” kitabında ise şöyle okumaktayız:

“Ah ne güzelsin sevgilim,
Ah sen ne güzelsin,
Peçen arkasındaki gözlerin güvercinler,
Gilead dağının yamaçlarında yatan
Keçi sürüsü gibidir saçın.”²

Saçların Örtünmesinin Farz Oluşu

Tevrat’ta Sayılar Seferi’nde şöyle yer almıştır: “Ve kahin kadını Rabb’in önünde durduracak, ve kadının başını açacak, ve onun avuçlarına, anılma ekmek takdimesidir; ve lanet getiren acılık suyu kahinin elinde olacak.”³

Bu ayet Talmud kitabının tefsiri esasınca saçların örtünmesinin farz olduğuna delalet etmektedir. Bu konuda ileride detaylıca açıklanacaktır.

Talmud kitabında örtü

Talmud Yahudilerin hayatını düzenleyen çok önemli bir fıkıh kitabıdır. Will Durant bu kitabın dindeki önemli yeri hakkında şöyle demektedir:

“1400 yıl boyunca Talmud kitabı Yahudilerin eğitim ve öğretiminde esas alınan bir kitaptı. Her İbranice bilen öğrenci 7 yıl boyunca her gün yedi saat bu kitabı inceleme deryasına gömülüyor ve yüksek sesle okuyordu. Böylece kulak ve gözleriyle ezberliyordu.”⁴

Yahudi toplumunun bu önemli fıkhi kitabında kadının yaratılış şekli ve kadının Adem’in kaburga kemiğinden yaratıldığının sebebi hakkında şu açıklama yer almıştır: “Ben, kadını hafif meşrepli olmasın ve kibirden başını yüksekte tutmasın diye Adem’in başından yaratmadım. Çok

¹ Tevrat, Nebi İşaya Kitabı, 47. bab, 1-3. ayetler

² Tevrat, Süleyman’ın Neşideler Neşidesi Kitabı, 4. bab, 1. ayet

³ Tevrat, Sayılar Seferi, 5. bab, 18. ayet

⁴ Will Durant, Medeniyet Tarihi, c. 12, s. 34

araştırmasını diye de gözlerinden yaratmadım. Gizlice kulak vermesin ve laf taşımasını diye de kulağından yaratmadım. Geveze ve konuşkan olmasını diye de ağzından yaratmadım. Haset etmesin diye de kalbinden yaratmadım. Eli boş şeylere uzanmasını diye de elinden yaratmadım. Boş yere gezmesin diye de ayaklarından yaratmadım. Ben kadını Adem'in bedeninden sürekli örtülü ve gizli olan bir parçasından yarattım ki her zaman örtülü ve iffetli kalsın.”¹ Yukarıdaki sözlerden anlaşıldığı üzere kadının yaratılışında örtü ve hicap temel alınmış ve hayatı boyunca bu ilkeye riayet etmesi öngörülmüştür.

Will Durant Talmut'ta yer alan örtü ile ilgili katı hükümleri “Talmut” başlığı altında incelemiştir bunları beş bölüm halinde sunmak istiyoruz:

1- Yabancı erkekler karşısında saçları örtmenin gereği

Eğer kadınlardan biri Yahudi kanunlarını çiğnenmek istiyorsa, örneğin başında hiçbir şey olmaksızın insanların arasına çıkıyor veya sokak başlarında insanların gelip geçtiği yerlerde oturup örgü örüyordu, veya her sınıftan insanlarla dertleşiyordu, veya o kadar yüksek sesle konuşuyordu ki evinde konuşsa dahi komşusu duyuyordu. Bu taktirde de erkek hiçbir mehir vermeksizin onu boşayabilme hakkına sahipti.”²

2- Kadının Susması ve her türlü makyajdan kaçınması gerektiği hususunda

Will Durant bu konuda da şöyle diyor:

“Kadınların fazla konuşmasına üzüyor ve şöyle diyorlardı: “Gökten dokuz ölçek söz indi de kadınlar dokuzunu erkekler ise sadece birini aldı. ” Kadınların gizli ilimleri öğrenmesini, allık ve sürme kullanmasını kınıyorlardı. Erkeğin karısının giyimi için cömert davranması gerektiğine inanıyorlardı.

---

¹ Dr. Rab Emakuhen, Talmut'tan seçmeler, Emir Feridun Gorgani'nin tercümesi, s. 178

² Will Durant, Medeniyet Tarihi, c. 12, s. 30

Bundan maksatları kadının yabancılara değil sadece eşine süslenmesiydi. ”¹

3-Yabancı erkeklere bakmaktan sakınmak

Will Durant bu konuda da şöyle diyor: “Yahve (Yehova) evli olan bir kadına şöyle diyordu: “Gözlerin sadece eşinde olsun ve o sana hükmedecektir. ”²

4-Tahrik edici her şeyden sakınmanın gereği

Will Durant bu konuda ise şöyle yazmaktadır: “Yahudilerin tüm hayatının temeli diyanet ve karşılıklı ilişkilere dayandığı için bu kavmin ilahi alimleri de tüm kemal ve fesahatini evlilik kurumuna tahsis etmişlerdir. İnsanın cinsel ilişkilerdeki ihtirasını kınamamışlardır. Lakin gücünden korktukları için kontrol altına alma hususunda çok çaba sarf etmişlerdir. Bu yüzden bazıları meniye azaltmak için ekmekle birlikte bir miktar tuzla yenilmesini emretmişlerdir. Bazıları ise cinsel vesveselerden kurtulması için Tevrat’ı okumakla birlikte sürekli çalışılmasını söylemişlerdir. Eğer bu yolla bir sonuç alamıyorsa erkek tanınmayan bir yere gitmeli, siyah elbiselere bürünmeli ve kalbi arzularını yenmelidir. Ama açık bir şekilde ümmetinin adını kirletmemelidir. İnsan nefsi ihtirasa boğan her şeyden sakınmalıdır. Fazla konuşmamalı ve yol giderken asla bir kadının, hatta kendi karısının ardından bürünmemelidir. Erkeğin yırtıcı aslanın ardı sıra gitmesi, bir kadının ardı sıra gitmesinden daha iyidir. Burada Yahudi alimlerinin tatlı mizah severliği kendilerinden nakledilen hikayelerde de göze çarpmaktadır. Yahudi alimlerinden biri olan Roughen, kadın çantaları satarken kadınlardan birinin vesvesesine kapıldı. Kadına oradan çıkmak istediğini ve biran önce döneceğini söyledi, ama geri döneceğine evin damına gidip kendini aşağıya attı. Yere çakılmadan iyilik kahramanı Eliyyahu tarafından havada tutuldu ve Eliyyahu, kendisini kurtarmak

---

¹ a.g.e., s. 31

² a.g.e., c. 1, s. 492

amacıyla 150 fersahlık yol yürümek zorunda bıraktığı için onu kınadı. ¹

5-Namehreme bakmaktan sakınmak

Will Durant bu konuda şöyle diyor: "Yahudi alimlerinden bazısı Hz. İsa'nın şu sözünü tasdik ediyorlardı: "İnsan göz yoluyla da zina eder." Bazıları bundan da öteye giderek küçük bir parmakla da kadına bakanın kimsenin kalben günah işlediğini söylemişlerdir." ²

"Goncine-i ez Talmud" adıyla basılan Talmud kitabının özetinde örtü ve bunun ile ilgili katı kurallar hakkında şöyle yer almıştır: "Kadın çirkin davranıyorsa erkek mehir ödemeksizin onu boşama hakkına sahiptir. Aşağıda davranışlarına işaret edilen kadınlarla evlenmek doğru değildir ve bu kadınların mehir hakkı yoktur:

Yahudi dininin kanunlarına riayet etmeyen, örneğin başı açık olarak yabancı erkekler arasına giden, sokak ve pazar yerlerinde örgü ören, erkekler ile kırıtarak konuşan, kocasının yanında valideynine söven, kendi evinde komşusunun duyacağı şekilde evlilik ile ilgili şeyler konuşan ve söylediği her şeyi komşular tarafından duyulan kadınlar. . ."³

Yahudilik açısından örtünün sınırları hakkında İngilizce metninden tercüme edilen Talmud'un şu bölümüne dikkat edin:

"Soru: Kadının başı açık bir şekilde evden çıkması hususunda bir engel yok mudur? Oysa Tevrat şöyle demektedir: "Ve kahin kadını Rabb'in önünde durduracak, ve kadının başını açacak, ve onun avuçlarına, anılma ekmek takdimesidir; ve lanet getiren acılık suyu kahinin elinde olacak." ⁴ Hakeza Rabbani medreselerde İsrail oğullarının kızlarının başlarında örtü olmaksızın dışarı çıkmamaları söyleniyordu.

Cevap: Tevrat açısından bu tümüyle yeterlidir. Hatta kadınların başlarına koydukları çiçekten tac bile yeterlidir. Ama

¹ a.g.e., c. 12, s. 28

² a.g.e., s. 30

³ Rab Emakuhen, Goncine-i ez Talmud, s. 186, Nişnakturut, 6-7

⁴ Tevrat, sayılar seferi, 15. bab, 18. ayet

Yahudilerin pratik sireti esasınca kadınların başlarına koydukları ve saçlarını tümüyle örttükleri bu çiçekten tac ile evden çıkmaları bile yasaktır. Rabbi Asi, Rabbi Yuhanan'dan rivayet ettiğine göre kadın başında saçlarını örten taç olduğu halde evinden çıkacak olursa örtü yasasına aykırı davranmış olmaz. Bu rivayet esasınca Rabbi Zera bu hükmün nereye ait olduğunu söz konusu etti. Eğer söylendiği gibi Yahudilik bunu dışarıya özgü kılmışsa evin içinde hüküm nedir? Eğer evin içinde de aynı hüküm geçerliyse siz İbrahim'in kızlarından birini eşinin yanında dahi tutamazsınız!¹ Ebaya ve ihtimalen Kehana buna şöyle cevap vermişlerdir: "Kadın genel değil, çok özel bir yoldan dahi başkasının evine girdiği takdirde örtüye riayet etmek zorundadır."²

Yahudi kadınlarının pratik sireti

Her ne kadar zamanla bir dinin adap ve farklı alandaki etkileri şartlar ve çeşitli nedenlerden dolayı değişiklik geçirse de; yapılması, terk edilmesi veya nitelikleri açısından farklılıklar ortaya çıksa da önceden de söylendiği gibi bir dinin tüm mensuplarının sireti bir amelin o dindeki meşruiyetinin en açık delilidir.

Dolayısıyla Yahudi kadınları arasında örtünün yaygın olduğu gerçeğini hiç kimse inkar edemez. Hatta Yahudi kavmindeki kadınlar arasında örtünme konusu tarihçiler ve bilginler arasında da o kadar yaygındır ki Yahudiler ile ilişkide bulunan kavimler arasındaki örtüyü de Yahudi kavminin bir yansıması ve etkilenmesi olarak kabul etmişlerdir.

Tarihçiler sadece Yahudi kadınları arasında yaygın bir adet olan örtünmeyi değil, bu konudaki sayısız katı tutumlarını da açıklamışlardır. Değerlendirme makamında yazarlardan biri şöyle yazmaktadır: "Gerçi Araplar arasında örtünme yaygın bir adet değildi, bunu İslam getirdi, ama Arap

¹ Zira bu durumda kadınlar evde örtüye riayet edemedikleri için eşlerinden ayrılacaklardır.

² İngilizce Talmut, Ketubut, s. 72, A ve B

olmayan milletler arasında örtünme çok yaygındı. İran'da, Yahudiler arasında ve hatta Yahudilerden etkilenen milletler arasında örtünme konusu yaygındı. Hatta bu kavimlerdeki kadınlar yüzlerini ve ellerini bile örtüyorlardı. Hatta bazı milletlerde kadının örtünmesinden çok, kadının gizletilmesi konusu tartışılıyordu. Bu düşünce çok katı bir kural hakkına getirilmişti. ¹

Çıplaklığı, kadınların süslenmesini ve makyajını büyük bir çekicilik ile nakleden ve bunun doğal bir olay olduğunu göstermeye çalışan Will Durant bu konuda şöyle diyor: "Orta çağ boyunca Yahudiler eşlerini güzel elbiseler ile süslüyorlardı. Ama başı açık bir şekilde erkekler arasına gitmesine izin vermiyorlardı. Başını açan kadınların boşanması gerektiğini söylüyorlardı. Yahudi birisinin karşısında saçları açık oturan bir kadının yanında asla Allah'ın dergahına dua etmemesi gerektiğini ifade ediyorlardı. "²

Will Durant Yahudi erkeklerinin ahlaki ve kültürel durumu hakkında da şöyle demektedir: "birden fazla evlenme olduğu halde Yahudiler bu konuda hata etmemeye çalışıyorlardı. Kadınları örtülü bakireler, çalışkan eşler, doğurgan anneler ve emin kadınlardı. Çok çabuk evlendikleri için de kötülüğe çok az bulaşıyorlardı. "³

Yahudi kadınlarının siretinde örtünün niteliği

Talmut kitabında da gördüğümüz gibi sadece kadının başının örtülmesi emredilmiş, ama nasıl örtülmesi gerektiği hususunda bilgi verilmemiştir. Bu yüzden sadece başın örtülmesi veya bir tac ile kapatılması yeterli görülmemiştir. Ama Yahudilerin pratik sireti bunu beğenmemiş, kadınların hatta özel bir yolla dahil başka bir eve geçtiği durumda başını çarşaf veya benzeri bir örtüyle örtmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Will Durant Yahudi kadınlarının pratik siretinin başka bir boyutunu ise şöyle

---

¹ Ebu'l-Kasım İştihardi, Hicab der İslam, s. 50

² Will Durant, medeniyet tarihi, c. 12, s. 42

³ a.g.e., s. 63

betimlemektedir: “ Eski Yahudi tapınağında kadınlar için üst katta veya erkeklerin arkasında bir yer ayrılmıştı. Kadınların güzelliği hakkında söylenen şiirleri Talmut her ne kadar caiz bilse de Yahudi toplumu kötü görüyorlardı. Kadınla erkek arasında sarkıntılık sadece yazışmalarla oluyordu. Kadınlar açıkça konuşmıyor, hatta kadın eşiyile bile halkın gözleri önünde sohbet edemiyordu. Dans sadece kadın kadına veya erkek erkeğe olduğu taktirde caizdi. Kızları okula göndermiyorlar, az bir ilim öğrenmeyi bile tehlikeli sayıyorlardı. Buna rağmen kadınlar için özel eğitim yerleri de vardı. Yahudi tarihinde bir çok kadın Hz. Musa'nın kanunları hakkında halka hitap etmiş, ama bazı hususlarda perde arkasından konuşmak zorunda kalmıştır. ”¹

Bazı yazarlar Hz. Musa'nın Şuayb'ın kızlarına babasının evine gitmek için arkasından gelmelerini emretmesini ve Hz. İbrahim'in eşini yabancılardan gizlemek için sandığa koymasını, Hz. Musa'nın dininde de örtünün farz olduğuna delil saymışlar ve Yahudi kadınlarının örtünmesinin de buna dayandığını söylemişlerdir. ”²

Hicaz alimlerinden olan Şeyh Bicani'nin kendi kitabında naklettiği şu rivayet de Yahudilerin pratik siretinin bir boyutunu gözler önüne sermektedir: “Bir gün müminlerin annesi Aişe kadınlardan uygunsuz hareketler görünce şöyle dedi: Eğer Peygamber (s.a.v) bugün bizim kadınlardan gördüklerimizi görseydi şüphesiz onları camiye gitmekten bile nehyederdi. Nitekim İsrail oğulları da kadınlara böyle yapmışlardır. ”³

Bu rivayetten de anlaşıldığı üzere İsrail oğulları kadınları uygunsuz hareketleri sebebiyle tapınağa gitmekten dahi alıkoymuşlardı.

---

¹ Will Durant, Medeniyet Tarihi, c. 12, s. 66

² Hikmet'ul Hicab ve edillet-u Vucub'in Nikab, s. 252

³ Şeyh Muhammed bin Salim Bicani, el-Mer'e kitabı, Mektebe'us Sekafè, Medine-i Münevverè s. 35

Hıristiyanlık'ta Örtü

İlahi dinler fıtrat ve tümel hükümler ile uyum içinde olduğu hasebiyle tek bir yön ve metodu takib etmiştir. Bu açıdan Hıristiyanlıkta da, Zerdüşt ve Yahudilikte olduğu gibi kadınların örtü meselesi farz kabul edilmiştir. Bu konuda sözüme başlarken Hıristiyan bilgini George Zidane'nin şu sözünü bir hatırlayalım:

“Eğer örtüden (hicaptan) maksat bedeni örtmek ise bu durum İslam'dan, hatta Hıristiyanlıktan önce de yaygın idi. Hıristiyanlık da bunu değiştirmemiş, orta çağ sonlarına kadar Avrupa'da yaygın bir adet olarak gözlemlenmiştir. Bunun kalıntılarını günümüz Avrupa'sında da görmek mümkün ve olasıdır. ¹

Hıristiyanlık sadece Yahudi şeriatının kadın hakkındaki hükümlerini değiştirmemek ve katı kurallarını sürdürmekle kalmamış, bazı hususlarda daha da ileri çıkarak örtünmenin farz olduğunu önemle vurgulamıştır. Zira Yahudi şeriatında evlilik kutsal bir şey olarak kabul edilmişti. Will Durant'ın da dediği gibi yirmi yaşına kadar evlenmek zaruri sayılmıştı. ²

Ama Hıristiyanlık dininin ilk yıllarında bekarlık mukaddes sayılmıştı. Dolayısıyla da kadınları her türlü tahrik ve kışkırtıcılıktan uzak tutmak için örtünmeye davet etmiş ve süslenmekten şiddetle sakındırmıştır.

Zira bir dinde bir yandan insanlar bekarlığa davet edilirken, bir yandan da toplumu fesat ve zinaya sürükleyen makyaj ve süslenmelerin serbest bırakılması asla düşünülemez. ³

---

¹ George Zidane, Tarih-i Temeddün-i İslam, Ali Cevahir Kelam'ın tercümesi, s. 942

² Will Durant, Medeniyet Tarihi, c. 1, s. 439

³ Şu anda Hıristiyanlık evliliği kutsal saymakta, sadece papa ve kilise papazları için yasaklamaktadır.

Will Durant Hıristiyanların sevinç ve mutluluk dolu bayram günleri hakkında şöyle diyor: "Hıristiyanların oruç günlerinden önceki son gün, Wenis senatosu tarafından resmi tatil ilan edilmiştir. Bu tür bayramlarda kadın ve erkek herkes pahalı elbiselerini giymekte ve makyaj yapmaktaydılar. Zengin kadınlar mücevherler ile süslü taçları ve altın işlemeli mendilleri ile başlarını örtüyor, altın veya gümüş işlemeli peçeler arkasında gözleri parlıyordu.

Kadınlar özgürce insanlar arasında gidip geliyor, örtülü bir şekilde sohbetlere katılıyor, yabancıların olmadığı gezilere çıkıyorlardı. "1

Will Durant Yunanlıların ve Hıristiyanların kadın hakkındaki görüşlerini söz konusu ettikten sonra şöyle diyor: "Yunanlıların ve Hıristiyanların kadın hakkındaki görüşleri buydu. Ama Rumlar aynı görüşte değillerdi. Belki de bu kadınların gittikçe kötüleşmesine, laubalileşmesine sebep olan bu duruma bir tür tepki idi. Bu kınamalara dikkat edildiğinde kolaylıkla söylenebilir ki mücevherat ve güzel kokular kullanmaksızın, örtüler altında dahi Hıristiyan kadınlar çekiciliğini korumuş, eski güçlerini büyük bir ustalıkla devam ettirmişlerdi. "2

Bu cümlelerden de anlaşıldığı üzere çarşaf ve peçe zengin kadınlar için bile bir zaruretti. Eğlenip sevindikleri bayram günlerinde de kadınlar bu örtülerinden vaz geçmiyorlardı. Hatta altın, gümüş ve dokuma parçalarıyla süsleniyor, tam bir haya içinde sohbetlere katılıyor ve yabancı erkeklerden uzak gezilere katılıyorlardı.

Hıristiyanların mukaddes kitabı İncil'in ayetleri, kilise tarafından emrine itaat edilmesi gerektiği söylenen papa ve kardinallerin emirleri ve hakeza ilk yıllardan 18. ve 19. yılların sonlarına kadar Hıristiyan kadınların sergiledikleri pratik siretleri bütün bu denilenleri çok açık bir dille onaylamaktadır.

Mukaddes İncil'de Örtü

---

¹ A.g.e., c. 13, s. 251

² a.g.e., s. 242

İncil çeşitli yerlerde örtüyü hatırlatmak ile kalmamış, hatta bazı ayetlerinde insanı şehvete yönelmekten sakındırmış, bu vesile ile dış örtüye sağlam bir destek kılarak iç iffeti sağlamaya çalışmıştır.

Örtü ve örtü ile ilgili hususlarda İncil’de şunlar yer almıştır:

1-İffet ve evde oturmanın gerekliliği

İncil’de şöyle okumaktayız: “Fakat sen sağlam talime uygun olan şeyleri söyle; yaşlı adamlar mutedil, vakarlı, temkinli, imanda sevgide ve sabırda sağlam olsunlar; aynı suretle yaşlı kadınlar tavırlarında iftiracı ve çok şaraba esir olmayıp, hürmetli iyilik muallimleri olsunlar; ta ki Allah’ın kelamına küfür olunmamak için genç kadınları kocalarını seven, çocuklarını seven, temkinli, iffetli, evde işleyen, iyi, kendi kocalarına tabi olmak üzere terbiye etsinler. Aynı suretle genç adamları temkinli olmaya teşvik et.”¹

2-Zahiri süslenme değil, utanma duygusu ile süslenme.

Kitab-ı Mukaddes’de şunu okumaktayız: “Aynı şekilde kadınlar, saç örgüleri ve altın yahut inciler yahut çok pahalı libas ile değil, sade kıyafette hicab ve vakar ile ve (takva sahibi olduğunu iddia eden kadınlara yakışır surette) iyi işlerle kendilerini tezyin etsinler. Kadın tam tabiiyetle sessizce olarak öğrensün. Fakat kadının öğretmesine ve erkeğe hakim olmasına izin vermem, ancak sükutta olsun. Çünkü önce Adem sonra Havva yaratıldı ve Adem aldanmadı, fakat kadın aldanarak suça düştü. Fakat iman ve sevgi ve takdis de vakar ile dururlarsa çocuk doğurmasıyla kurtulacaktır.”²

3-Bedenini zahiri süslemekten sakınmak

İncil’de bu konuda ise şöyle yer almıştır: “Ey kadınlar, aynı suretle siz kendi kocalarına tabi olun, ta ki bazıları kelama itaat etmezlerse korku içinde iffetli yaşayışınızı görerek karılarının yaşayışı ile sözsüz

¹ İncil, Pavlus’un Titus’a mektubu, 2. bab, 1-6. ayetler

² Pavlus’un Timoteus’a 1. mektubu, 2. bab, 9-15. ayetler

kazanılsınlar. Sizin sözünüz dışarıdan saç örme ve altınlar takma ve esvaplar giyinme değil, fakat Allah indinde çok kıymetli olan halim ve sakin ruhun fena bulmaz süsü, yüreğin gizli insanı olsun. Çünkü bir vakitler Allah'a ümit bağlayan mukaddes kadınlar da kendi kocalarına tabi olarak kendilerini böyle süsledi. Nitekim Sara İbrahim'e efendi çağırarak ona itaat etti, sizde iyilik ederek ve hiçbir dehşetten korkmayarak onun çocukları olursunuz. ¹

4-Özellikle de ibadi merasimlerde saçların örtülmesinin gereği

Mukaddes kitapta şöyle okumaktayız: "Ben Mesih'e uyduğum gibi, siz de bana uyun. İmdi her şeyde beni hatırladığınız ve size teslim ettiğim gibi talimleri tuttuğunuz için sizi meth ederim. Fakat bilmenizi isterim ki, her erkeğin başı Mesih, her kadının başı erkek ve Mesih'in başı Allah'tır. Başı örtülü olarak dua eden, yahut peygamberlik eden her erkek başını küçük düşürür. Fakat başı örtüsüz olarak dua eden yahut peygamberlik eden her kadın başını küçük düşürür. Çünkü traş edilmiş olmakla bir ve aynı şeydir. Çünkü eğer kadın örtünmüyorsa, saçı da kesilsin. Fakat kadına saç kesmek, yahut tıraş olmak ayıp ise örtünsün. Çünkü erkek, Allah'ın sureti ve izzeti olduğu için başını örtmemelidir. Fakat kadın erkeğin izzetidir. Çünkü erkek kadından değil, fakat kadın erkektendir. Çünkü erkek de kadın için değil, fakat kadın erkek için yaratıldı. Bunun için melekler sebebinden kadın başı üzerinde hakimiyet alametine malik olmalıdır. Bununla beraber Rabde ne kadın erkeksiz ve ne de erkek kadınsızdır. Çünkü kadın erkekten olduğu gibi böylece erkek de kadın vasıtası iledir. Fakat her şey Allah'tandır. Siz kendi nefsinizde hükmedin. Kadının örtüsüz Allah'a dua etmesi yakışır mı? Tabiat bile size öğretmiyor mu ki, erkeğin uzun saçlı olması kendisi için hürmetsizlik, fakat kadının uzun saçlı olması kendisine izzettir? Çünkü saçı kendisine örtü olarak verilmiştir. Fakat eğer

---

¹ İncil, Petrus'un birinci mektubu, 3. bab, 1-6. ayetler

bir kimse ekişici olmak istiyorsa, bizim böyle bir adetimiz yoktur, ne de Allah'ın kiliselerinin vardır. Fakat bunu tembih ederek daha iyisi için değil, ancak daha kötüsü için toplanmalarınızı methetmem. ”¹

5-Özellikle Kilisede sessiz olmak.

İncil bu konuda da şöyle demektedir: “Kiliselerde kadınlar sükut etsinler. Çünkü onlara söylemek için izin yoktur; ancak şeriatin de dediği gibi tabi olsunlar ve eğer bir şey öğrenmek isterlerse, evde kendi kocalarına sorsunlar; çünkü kadına kilisede söylemek ayıptır. ”²

6-Kadının vakarlı ve emin oluğu

Bu konuda İncil şöyle demektedir: “Aynı suretle kadınlar da iftiracı değil, vakarlı, ayık, her şeyde sadık olsunlar. ”³

7-Yabancılara kötü niyetle bakmaktan sakınmak

Mukaddes kitab bu konuda da şöyle diyor: “Zina etmeyeceksin...” denildiğini işittiniz. Fakat ben size derim: “Bir kadına şehvetle bakan her adam zaten yüreğinde onunla zina etmiştir ve eğer saç gözün srmene sebep oluyorsa onu çıkar ve kendinden at; çünkü senin için azandan birinin yok olması, bütün bedeninin cehenneme atılmasından iyidir ve eğer saç elin srmene sebep oluyorsa onu kes ve kendinden at. Çünkü senin için azandan birinin yok olması bütün bedeninin cehenneme gitmesinden iyidir. ”⁴

Hakeza Matta İncili 18. Bab'da bu tavsiye defalarca zikr edilmiştir: “Elin veya ayağın srmene sebep oluyorsa onu kes ve kendinden at, sana olak veya topal olarak hayata girmek, iki el veya iki ayağın olarak ebedi ateşe atılmaktan iyidir. Gzn srmene sebep oluyorsa onu çıkar kendinden at. Sana hayata tek gözlü girmek, iki gözlü olarak cehennem ateşine atılmaktan iyidir. ”

---

¹ İncil, Pavlus'un Korintoslulara 1. mektubu, 11. bab, 1-17. ayetler

² a.g.e., 14. bab, 34-36. ayetler.

³ İncil, Pavlus'un Timoteos'a 1. mektubu, 3. bab, 11. ayet

⁴ Matta İncili, 5. Bab, 28-30. ayetler.

Bernaba İncilinde de yabancı kadına bakmak günah sayılmış ve utanç verici bir iş olarak kabul edilmiştir: "O halde kadınlara bakan ve Allah'ın kadını insanın iyiliği için yarattığını unutan kimse onu sevmiş ve onu istemiştir. Bu şehvet onu öyle bir yere ulaştırmıştır ki sevgilinin benzediği her şeyi sevmekte ve böylece hatırladığında utanacağı günaha düşmektedir. İnsan gözlerini dizginlerse hislerin efendisi olur ve teşebbüs etmediği şeyi istemez. Böylesi bir beden ruhun emri altına girer, dolayısıyla gemi rüzgarsız hareket etmediği gibi beden de hissiz günah işleyemez." ¹

Ehl-i Beyt'ten nakl edilen bir hadiste de Hz. İsa (a. S) şöyle buyurmuştur: "Kadınlara bakmaktan sakının, zira bu kalpte şehveti uyandırır. Bakan insana fitne uyandırması için bu yeterlidir." ²

Doktor Sadıki "Feteyatna" kitabında "Hz. Mesih ve örtü" başlığı altında şehvetten sakındıran Matta İncili'ndeki ayetleri naklettikten sonra şöyle demektedir: "Hz. Mesih'in de diğer peygamberler gibi nasıl da (büyük şiddetle) sürçtürücü bakışlardan sakındırdığını görüyoruz; acaba bu hüküm (bakışın haram oluşu) bugünkü kadınların laubaliliği ve kadınların örtüsünde gösterilen müsamaha ile örtüşüyor mu? Eğer böyle olsaydı (örtünmemek veya süslenmek caiz olsaydı) o halde erkekler nasıl gözlerini kapatabilir di? O zaman sürekli evlerinde kalması gerekirdi. Dolayısıyla da günaha bakmamak için kadınların örtünmesi gerekir. Nitekim bu konuyu bakmak ve örtü ile ilgili Kur'an ayetlerinde de görmekteyiz." ³

Yukarıdaki sözlerde yazar kadınlara bakmanın haram olduğunu, kadınların örtüsünün farz olduğuna delil göstermiştir. Şüphesiz bazı alimlerin dediği gibi bu tam bir delil olmamakla birlikte, kadınlara örtü farz olmadığı takdirde yabancı kadına bakmanın haram oluşunun hiç bir şey ifade etmediğini

¹ Bernaba İncil'i, 119. bölüm, 5-9. ayetler

² Sefinet'ul Bihar, c. 2, s. 596, Nazar maddesi

³ Doktor Şeyh Muhammed Sadıki, Feteyatna (Dar'ul Muhacir), s. 4

akıl sahibi herkes kabul eder. Böyle bir olay yasama hikmetini ve maslahatını ortadan kaldırır. O halde bu iki hüküm arasındaki akli gerekliliği inkar etmek mümkün değildir.

Mirça İlyada “Din Ansiklopedisi” adlı eserinde “Dini örtü” başlıklı makalede bu konuda şöyle yazmaktadır: “İsa Mesih, Elyuna¹ dağı hitabesinde insanlara kendilerini örttükleri şeyle oyalamamalarını, bunun yerine kendilerini Allah’ın ruhani melekutunun ve adaletinin istikrari için adamalarını söylemiştir. (Matta İncil’i, 6. Bab, 25-34. Ayetler)

Hz. İsa’nın havarisi Pavlus da Mesihilere örtülerinin “Allah’ın silahı”nın bir göstergesi olması gerektiğini söylüyor, adalet önlüğünden ve iman kalkanından söz ediyordu.” (Pavlus’un Efesoslulara mektubu, 6. Bab, 11-17. Ayetler)

Kadınlar için özel tavsiyelerde bulunuyordu. Bu esas üzere güzellikleri; kıvrımlı saçlarının görünür şekilde süslenmesi, altınlar takınması veya süslü elbiseler giymesi şeklinde olmamalı; sadece sakın ve mütevazi bir ruhun süslenmesi biçiminde olmalıydı.”²(1. Bölüm, 3. Bab, 3-4. ayetler)

Rum Katolik kilisesi her ne kadar bu hükmü nesh etse de saçların örtünmesi adeti elçi Pavlus’un mektubunda önemle vurgulanmıştır. Kelimi olmayan Mesihilerin, Kelimi olan Mesihilere verilen eğitime ihtiyaçları vardı. Onların da şunu bilmesi gerekiyordu: “Kadınların başı açık olarak sokağa çıkması bir utançtır. Kelimi muhafazakarları arasında evli kadınların peruk takmaları bilinmeyen bir şey değildi. Batı topraklarındaki ruhani olmayan kültürlerde de saçları örtmek tevazu ve iffetin bir göstergesi sayılıyordu. Kadının saçları örtününce erkeğin isteklerini uyandırmıyordu. Kadınların saçlarını örtmesi, tüm güzelliklerini erkeği için koruduğu anlamını ifade ediyordu.

---

¹ Sermon on the Mount

² Bu şiirlerin ciddi bir yorumu olarak “Yedinci gün Adontistleri” her türlü altın ve mücevheri, hatta nişan yüzünü haram bilmişlerdir.

Bir kadın örtünüp rahibe olunca rahibelik şapkası ve altındaki kısa saçları onun dünyadan yüz çevirdiğini ve güzelliklerini feda ettiğini gösteriyordu. Tapınaklardaki rahibelerin de başlarını tıraş etmesi, Kelimelerin bir adeti idi ve yaptıkları sözleşmenin bir göstergesi olarak saçlarını tıraş ediyorlardı. ”(Resullerin işleri, 18. Bab, 18. ayet)¹

Papaların ve Hıristiyan Kardinallerin Dini Emirleri

Havariler, ondan sonra gelen Papalar ve dini emirleri kilise ve Hıristiyanlık açısından saygın kabul edilen ilk dönem büyük kardinalleri, tam bir şiddetle kadınları tam örtünmeye ve zahiri süslenmelerden sakınmaya davet etmişlerdir.

Londra Üniversitesi üstadlarından Doktor Hekim İlahi “Zen ve Azadi” adlı kitabında Avrupalılara göre kadının durumu beyan ettikten sonra Hıristiyanlara göre kadının örtünme durumu hakkında şöyle demektedir: “Sizlere Hıristiyanların iki mercisi olan papaz Clement ve Tertullian’ın inançlarından bir bölümünü aktaracağım:

“Kadın tümüyle örtülmelidir. Kadın sadece evinde örtünmeyebilir. Zira yabancı gözlerin kendisine bakmasını sadece üzerine örttüğü elbise engelleyebilir. Kadın yüzünü açıkça göstermemeli ve başkasının günaha düşürmemelidir. İman sahibi Hıristiyan bir kadının süslenmesi Allah nezdinde hoş bir şey değildir. Hatta doğal güzellikleri bile gizlemeli, unutulmalıdır. Zira görenler için bu bir tehlikedir. Saçlarını süslemek, makyaj yapmak ve bezenmek sadece hayasını kaybetmiş kadınların yaptığı bir iştir.

Ey kadın! Sakın yüzünü süsleyip değiştirme, başına süs takma, çok sade ol. Kulaklarını delerek dağlama; değerli kolye, künye ve takılar takma. Saçlarını boyama, altın halhal takma, zahiri yüzünü değiştirme. Dul kadınların görevi evde oturmak, dua etmek, oruç tutmak ve gününü sürekli Allah’a vermektir.”

---

¹ Mirça Elyade, Ferheng ve Din, s. 490

Lang Don Davis bu konuda şöyle diyor: “Böylesine şehvet uyandıran hafif meşrepli, moda düşkünü ve takı hayranı kadınları eve kilitlemekten başka bir çare yoktur.”

İşte bu ilk Hıristiyan alimlerinin inançlarından bazılarıdır.¹

Bunların yanı sıra Hıristiyan alimleri kadınları kiliseye hizmete ve bekarlığı tercih etmeye teşvik ediyorlardı. Onları Mesih’in gelini olmakla müjdeliyorlardı. Long Don Davis bu konuda şöyle diyor: “Bu Mesih’in gelinlerine tahrik edici bir şeye bakmamalarını, gözü bir günah kapısı olarak görmelerini, tüm günahların bu kapıdan girdiğini ve Havva’nın önce yasaklamış elmayı görüp sonra da yediğini öğretiyorlardı.

Ey bacı ve ey Mesih’in gelini. Sen tahrik edici bir şeye bakınca sende günah işleme duygusu uyanmaktadır. Senin gözün bir erkeği görünce Havva’nın gözü elmayı görmüş gibi olmaktadır.

Ey Mesih’in gelini, Allah kuyuyu kapat diyor, eğer kuyuya bir canlı düşerse oraya kuyuyu açana eyvahlar olsun. Kadının yüzü de işte bu kuyuya benzemektedir. Kadının boynu, pazıları ve göğsü bir erkeğe gösterilir de o şahıs bu kuyuya düşerse kıyamet gününde suçludur, ama kadın daha çok suçludur. Bir çok kadın kendini göstermekle erkekleri tahrik edip vesveseye düşürdüğü için elim bir azaba çarptırılacaktır. Zira bir erkeği tahrik edip onu günaha düşüren kadın da o günaha ortaktır.

Göz bu kadar tehlikeli ise o halde kesinlikle dil daha tehlikelidir. Evet, yılan ile uzun uzun konuşan Havva ve Cebrail ile az konuşan da Meryem idi. Havva hiç korkmadan yılanla uzun uzadıya konuştu. Oysa Meryem Cebrail ile az konuşmaktan bile korkuyordu.

Hatta Rahibe kilise penceresinden ve kapısından bile dışarı bakmamalıdır. Hiçbir erkek ile konuşmamalıdır; göz, ağız ve kulağını kapatmalı ve böylece görmemeli, konuşmamalı ve duymamalıdır.

---

¹ Doktor Hekim İlahi, Zen ve Azadi, s. 53

Mesih'in gelinleri güzel sesli ve tatlı yüzlü olmalıdır. Mesih'in eş seçtiği güzeller bunlardır. O halde Mesih'ten başka hiç kimsenin sizi görmesine ve hiçbir kulağın sesinizi işitmesine izin vermeyin.

Ey gelin, güzellikler dolu dünyanı Mesih için kuru ve ey İsa'nın eşi! Uyan, eğer kimin eşi olduğunu bilmiyorsan şimdi bil. Ey göklerin kraliçesi!

Eğer bu eşini unutmuşsan o halde bu tapınaktan dışarı çık. Et şehvetlerinin peşinden koş. Git ve gözlerini rengarenk yemeklere dik, dilini boş lakırdılarla parlat; kulak ve burnunu duyulacak ve koklanılacak şeylerle çalıştır; et ve tenini dokunma sahnesinde sergile.

Kadının çarmıha gerilmesi bir tek öpücük kondurulmasından ve bu günaha düşmesinden daha iyidir. "1

Sadece baş ve yüzü örtmek ve her türlü süslenmeden uzak kalmak ile değil, bekaret ve evlilikten uzak kalıp erkeklere karışmaktan uzak kalmakla da görevli idiler. Mukaddes insanlar bu konuda belirli programlar hazırlıyor ve kendilerini tehzip etmek isteyen geç kızlara veriliyorlardı. Will Durant onlardan biri hakkında şöyle demektedir: "Mukaddes Cerium, Eustokyom adlı bir kıza şu mektubu yazmıştır: "Bekaret fikir ile bile ortadan kalkabilir. Oruç sebebiyle bedenleri zayıf, yüz renkleri soluk kimseleri arkadaş edin, her gün oruç tut. Yatağını göz gözyaşlarıyla ıslat ve bırakın da odanızın yalnızlığı gözetleyiciniz olsun. "2

Gördüğümüz gibi kilise mukaddeslerinin dini emirleri Hıristiyanlığın örtü hakkında ne kadar katı kurallara sahip olduğunu açıkça gözler önüne sermektedir. Kitab-ı Mukaddes'ten nakledilenler esasınca yüz ve başı örtmek, makyajdan kaçınmak, saçlarını yaptırmaktan ictinab etmek, boyamaktan sakınmak, susmak, erkeklere karışmaktan uzak durmak ve yabancı erkeklere bakmamak birer dini farzdır ve Hıristiyanların dini adap ve görevlerinden biri sayılmaktadır.

---

¹ a.g.e., s. 46-65

² Will Durant, Medeniyet tarihi, c. 10, s. 86

Hıristiyan kadınların pratik sireti hususunda da şaşılacak örneklere rastlamaktayız. Elbette burada akla şu soru gelmektedir: “Zerdüşt, Yahudilik ve Hıristiyanlıkta var olduğu söylenen örtünme hakkındaki bütün bu katı kurallara ve şiddetli vurgulara rağmen neden batı dünyası örtünmeyi İslam’a isnat etmiş ve örtü aleyhine büyük kampanyalara girişmiştir?”

Hıristiyan Kadınların Pratik Sireti

İncil'deki ayetler ve kilise mukaddeslerini önemle açıkladıkları hususlar ışığında büyük bir arzu veya toplumun örfüne riayet etmek için Hıristiyan dininin adap ve geleneklerine uyan mümin kadınların pratik siretini zihinlerde betimlemek mümkündür. Ama Hıristiyan kadınların, özellikle de amelleri Hıristiyan kültürünün tam bir görüntüsü sayılan ilk çağlardaki kadınların pratik siretini doğru bir görüntüsünü verebilmek için bu konuda tarihçi ve yazarların sözlerini nakletmek istiyoruz. Örneğin, “Zen der Hukuk-i İslam” kitabı şöyle yazıyor: “Hıristiyanlar ve Avrupalılar arasında örtü yaygın bir adet idi. Bu adet 13. asra kadar da sürdürülmüştür. O tarihten itibaren azalma kaydetmiştir.”¹

Hakeza “Zen ve Rehayı” adlı kitapta şöyle yazılmıştır: “Tevrat ve İncil’de de eskiden kadınların yüzlerini peçeyle örtüklerine işaret edilmiştir.”²

Larousse, “Himar” (dış örtü) kelimesi hakkında şöyle demektedir. “Yunanlı kadınlar evlerinden dışarı çıkınca “Himar” (dış örtü) ile örtülüyordu. Onunla bugünkü doğu kadınları gibi yüzlerini örtüyorlardı. Hıristiyanlık da kadının Himar ile örtülmesini onayladı. Avrupa’ya gidince de iyi görüldü. Kadınlar sokaklarda ve namazlarda “himar” örtülüyorlardı. Orta çağda, özellikle de Avrupa’da “himar” yaygın bir hale gelmişti. Himarın alt tarafı kadının omuzlarını örtüyor

¹ Ebul Fazl Haziki, Zen ez nezer-i Hukuk-i İslami, s. 160

² Ali Rıza Efşarniyan, zen ve Rehai-i Niruha-i Tevlid, s. 191

ve neredeyse yere geliyordu. Bu adet 13. Asra kadar da devam etti.¹

Will Durant daha çok kadınların örtüsünün kötü taraflarını göstermeye çalıştığı halde, "Hıristiyanların evrensel ahlak ve geleneği" başlığı altında Hıristiyan kadınların pratik sireti hususunda şöyle yazmaktadır:

"Asil kadınlar uzun keten gömlek giyiniyorlardı. Onun üzerine sansar tüyünden yapılmış, manşetli, ayaklara kadar uzanan uzun bir örtü örtünüyorlardı. Bunun da üzerine de yalnız kaldıklarında üzerlerinden sarkan, yabancılar karşısında ise sağlam bir iple bedene düğümlenen yarım beden bir elbise giyiniyorlardı. Zira yüksek tabakadan olan tüm kadınlar vücutlarının incelmesine büyük özen gösteriyorlardı."

Will Durant daha sonra şöyle demektedir: "Ahlaki ilkelere riayet edilmesi gerektiğini şiddetle savunanlar, süslü inci kemiklerini veya güzel ayakkabılarını göstermek için gittikçe elbiselerini bir iki parmak yukarı çıkaran kadınlara itiraz ediyorlardı. Oysa kadınların topukları ilk etapta göze çarpan bir şey de değildi. Dante sürekli olarak ince elbiseleriyle göğüslerini gösteren kadınları kınıyordu. Hıristiyan alimleri ve kardinaler kadınların elbisesi hususunda bir çok oturumlar düzenliyor ve kadınlar için elbisesinin nasıl olması gerektiğini tayin ediyorlardı. Keşişler çarşaf ve baş örtüsünü Hıristiyan ahlakının temellerinden biri olarak kabul edince kadınların isteği üzere altın işlemeli ipekten çarşaf dokundu. Bu çarşafın altında kadın öncekinden on kat daha fazla güzel göründü. Böylece gözler daha çok onlara dikkat eder oldu. Guyot adıyla bilinen Proving ruhbanlarından biri kadınların çok boya süründüğünü bu yüzden kilisedeki resimleri boyayacak boya kalmadığını ileri sürerek kadınları eleştiriyordu. Cemaati uyararak peruk taktıkları ve saç ile yüzlerini güzelleştirmek için yumuşak fasulye ve dişi sütünden yapılmış macunlar sürdükleri taktirde Arasat'taki (Cennet ile cehennem arasındaki)

---

¹ Muhezzeb, Zen ve Azadi, s. 65

duruşlarını en azından asırlarca uzatmış olacaklarını dile getiriyorlardı. Rimersburg ehlinden olan Beertold 1220 yılında çok açık bir dille kadınları süslü peçeler takmaktan alıkoyuyor, şiddetli kınıyor ve erlerine şöyle hitab ediyordu: “Siz erkekler bu işe son verebilir ve erkekçe buna karşı koyabilirsiniz. Önce güzel sözlerle uyarın; olmadı cesurca bir adım öne çıkarak peçesini alıp yırtın, kopan dört veya on saç telini de ateşe atın.”¹

Bu tarihi metinler esasınca çarşaf örtünmek ve yüzünü örtmek Hıristiyan kadınların ahlaki ilkelerinden biri sayılıyordu. Hıristiyan kadınlar buna riayetten el çekmiyor, hatta bu örtülerini bir kenara bırakacaklarını akıllarına dahi getirmiyorlardı. Sadece bazıları süslü çarşaf veya peçe kullanıyorlardı ki bu da din büyükleri tarafından şiddetle kınanıyor, eleştiriliyordu.

Will Durant, “Kilise'nin yaygınlaşması” başlığı altında kadınların kiliselerdeki varlığı, gidiş gelişi ve dini gelenekleri hakkında ise şöyle diyor: “İssız odalarda veya küçük mescitlerde toplanıyor, tapınaklar esasınca kendi aralarında örgütleniyordu. Her dini grup Ekklesia olarak adlandırılıyordu. Bu yunanca kelime, belediyeler esasınca örgütlenen devletlerde “Halk konseyi” olarak ifade ediliyordu. Bu dini gruplara kadınlar da kabul ediliyordu. Hatta bireysel rollerde bir yere kadar öncelikli idiler. Ama kilise onlardan itaat dolu bir hayat ve yerine dönüş hareketi ile müşrikleri utandırmasını istiyordu.

İbadet etmek için sadece çarşaf giyebilirlerdi. Zira saçları da erkekleri uyarıcı kabul ediliyordu. Hatta meleklerin bile namaz kılarken onlar yüzünden ilgisinin dağıldığını söylüyorlardı. Öyle ki bu yüzden Yermiya saçların tümüyle kesilmesi gerektiğine inanıyordu. Hıristiyan kadınlar her türlü süslenme ve bezenmeden çekinmek zorundaydı. Zira bu takdirde keşişin verdiği ve ölümlerin başına inen bereketin kimin başına düştüğü belli olmayacaktı. Pavlus kendi cemaatine bu konuda çok katı emirler veriyordu. Kadınların kilisede susmalarını istiyordu. Kilisede en alt köşeye oturmalarını söylüyordu. İhtiyaçları olay şeyi evlerinde

---

¹ Will Durant, Medeniyet Tarihi, c. 13, s. 495-500, az bir tasarruf ve özetle...

eşlerinden istemelerini emrediyordu. Zira ona göre kadının kilisede konuşması doğru değildi. Kilisede erkeğin başında bir şey olmaması gerekiyordu. Zira o Allah'ın sureti ve Allah'ın celalinin mazharıdır; kadın ise erkeğin celal mazharıdır. Zira erkek kadından değildir ve kadın için yaratılmamıştır. Aksine kadın erkek için yaratılmıştır. Dolayısıyla kadın başını bir şeyle örtmelidir ve bu onun itaat ettiğinin en açık göstergesidir.”

Will Durant kadın ve erkeğin yan yana gelmemesi hususundaki örf ve adetler için şöyle yazmaktadır. “Yunun kilisesinde, bazen de Latin kiliselerinde adet olduğu üzere dini adabın icra edildiği anda erkek ve kadınlar ayrı yerlerde otururdu.”¹

Will Durant Hıristiyanların merkezi sayılan Atina şehrindeki kadınların yaşam biçimi hakkında ise şöyle demektedir: “Kadınlar sadece tümüyle örtüye riayet ettikleri ve kontrol altında buldukları takdirde yakınlarını ve dostlarını ziyaret edebilir, dini merasimlere ve toplantılara katılabilir. Başka zamanlarda evinde oturmalı ve hiç kimsenin pencereden dahi kendilerine bakmasına izin vermemeliydi. Onların ömrünün çoğu evlerin arkasındaki haremlik bölgede geçiyordu. Hiç bir erkeğin oraya girme hakkı yoktu. Eşlerinin misafiri geldiği zaman da kadın onlara gözükmeden kaçınıyordu.”²

Kadınların Hicabını gösteren resimler

Avrupa halkının ve Hıristiyanların örtüsünü gösteren resimler de kadınlar arasında örtüye tümüyle riayet edildiğini göstermektedir: “Brown Washnaider, “Farklı milletlerin örtüsü” kitabında Hıristiyan kadınların örtülü resimlerini yayınlamıştır. Bu resimlerde kadınlar uzun elbiseler giymiş ve başlarını tümüyle örtmüşlerdir.”³

Örneğin Ermenilerin örtüsü hakkında şöyle yazılmıştır: “Bugün İran'ın bazı

---

¹ a.g.e., c. 13, s. 328

² a.g.e., c. 5, s. 91, Muhammed Cenabzade, Zen eznezer-i Tarih, s. 7 de bu tabirlerin benzerini ifade etmiştir.

³ Brown Washnaider, Farklı Milletlerin Örtüsü, s. 116

bölgelerine yaşamakta olan Ermeniler genellikle İsfahan'dan etrafa dalmışlardır. Bu azınlık hayat ile uyum içinde yaşamakta ve tümüyle köylerde yaşamaktadırlar. 9 asır önce giydikleri geleneksel elbiselerini giymektedirler. Şenliklerde de yakın geçmişe ait süslerini ve takılarını kullanmaktadırlar.”

Madam Dive Lafeva 80 yıl önce İran'a gezmiş, ülkedeki Ermenilerle görüşmüş ve şöyle yazmıştır: “Ermeni kadınlar uzun bir ipek elbise giyerler. Gömüşten, altın yıldızlarla işlenmiş kemerleri vardır. Bu kemerleri yaklaşık bacaklarına kadar uzanır. Giydikleri elbiseleri oldukça süslüdür, çok güzel dikilmiştir. Güzelliğini ve süslülüğünü azaltan tek şey yüzlerini örttükleri ince beyaz bezdir. Fazla gerildiği için yüzü çirkinleştirmektedir. Ermeni kadınlar evinden çıkarken yüzlerini bu peçe ile örtmektedirler. Evlendikleri zaman evde de sürekli bunu takmaktadır. Sokaklarda ve kilisede elbiselerinin üstüne de geniş bir örtü örtünürler. Eğer üst taraflarını güzel göstermek istiyorlarsa bu peçelerine güzel bir şekil verirler.”¹

İran'a yolculuk yapan Alman oryantalist Henry Rene Ermeni kadınların örtüsü hakkında şöyle demektedir: “Henüz mü henüz birkaç asır önce Kafkas yakınlarındaki Celfa'da örtündükleri örtüyü terk etmemişlerdir. Ermeni kadınlar beyaz bir çarşaf örtünmekte, altında da rengarenk sarı ve kırmızı elbiseler giymektedirler. İsfahanlı kadınların aksine yüzleri örtülü değildir. Bununla birlikte başlarına ince bir külah örtmektedirler. Külahın üzerine de beyaz bir parça atmaktadırlar. Ayrıca da katlanmış üç köşeli beyaz bir örtüyü çenelerinin ve ağızlarının üzerine örtmektedirler. İki köşesini külahın üzerinden yukarı çekmekte ve bağlamaktalar. Gerektiği zamanda bu parçayı çenelerinden ağızlarına ve burunlarına kadar çekmektedirler. Bu işi doğu Azerbaycanlı kadınlar da başörtüleri ile yapmaktadırlar.”²

¹ Sefername-i Dive Lafeva, s. 225

² Sefername-i Ez Horasan ta Behtiyari, s. 965